

ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ МОЛОДІ В УМОВАХ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито проблеми гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціокультурного середовища закладу вищої освіти. Визначено умови розвитку соціокультурного освітнього середовища ЗВО для вирішення пріоритетних завдань державної молодіжної політики у контексті вимог щодо необхідності гармонізації життєвого простору та формування у здобувачів вищої освіти універсальних компетенцій, зокрема засобами позанавчальної діяльності. Показано, що для успішної реалізації цього потенціалу необхідна організація позанавчальної діяльності здобувачів вищої освіти як цілеспрямована, полісуб'єктна, поліморфна сукупність умов успішного формування універсальних компетенцій у загальному контексті гармонізації життєвого простору. Конкретно-наукова група умов, що використовується для обґрунтування процесуального аспекту досліджуваного об'єкта системи, з метою визначення сукупності таких можливостей (заходів впливу), які забезпечать його ефективне функціонування та розвиток, окреслюються організаційно-психологічні умови, тобто сукупність можливостей змісту, форм, методів цілісного освітнього процесу. Запропоновано структурно-змістовну модель організації позанавчальної діяльності студентів у соціокультурному освітньому середовищі ЗВО та соціально-психологічну програму гармонізації життєвого простору молоді.

Ключові слова: *молодь, гармонізація життєвого простору, соціокультурне освітнє середовище, універсальні компетенції, позанавчальна діяльність.*

Постановка проблеми. Як відомо, молодь є найважливішим стратегічним ресурсом держави й суспільства та відіграє значну роль у соціокультурному та економічному розвитку країни, у реалізації демографічної політики, збереженні та трансляції історичної пам'яті народу, захисті своєї батьківщини.

Світ сучасної молоді складний і суперечливий, сповнений радістю успіхів і перемог та одночасно гіркою поразкою й невдач. Це світ, який постійно перебуває у стані руху та розвитку. Саме тому гармонізація її життєвого простору в умовах сучасних соціогенних викликів постає однією з найактуальніших наукових та прикладних психологічних проблем.

Системна криза та складна соціально-політична і економічна ситуація в країні призвели до негативних наслідків у гармонізації життєвого простору молоді. Багато в чому проблеми, що виникли, пояснюються відсутністю чітких соціальних цілей та орієнтирів, які могли б надати енергії молоді здорового імпульсу руху по заданому шляху та які б несли соціально значущі цілі для успішної самореалізації; рівнем підготовки молоді до життя у сучасних умовах соціогенних викликів, ступенем зрілості її свідомості, сформованості світогляду, її настановами на життєздійснення та самореалізацію; тим базисом духовно-моральної культури, який вона отримала від суспільства (його інститутів, насамперед, освіти).

У своїй органічній сукупності ці обставини (причини) утворюють певний соціально-психологічний комплекс, що породжує значні ризики та загрози, які стосуються як самої молоді, її життєвого простору, соціального здоров'я, самоздійснення, так і сталого розвитку держави та суспільства, перспектив побудови майбутнього.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що дослідники вбачають прояви негативних форм поведінки та дій, погіршення соціального здоров'я молоді, відсутність високого рівня духовних устремлінь у тому, що молодь є дзеркальним відображенням суспільства та зазначають, що однією з провідних цілей освітньої політики держави є виховання гармонійно розвиненої та соціально відповідальної молоді на основі духовно-моральних цінностей, історичних та національно-культурних традицій [1-4].

Державна молодіжна політика, у свою чергу, визначає стратегічний пріоритет через створення умов для формування гармонійної особистості, постійно вдосконалюваної, ерудованої, конкурентоспроможної, небайдужої, яка володіє міцним моральним стрижнем, здатною при цьому адаптуватися до мінливих умов та сприйнятливою до творчих ініціатив.

Особлива увага держави спрямована на вирішення пріоритетних завдань, серед яких виділяються виховання та розвиток молоді, що володіє гуманістичним світоглядом, стійкою системою моральних та громадянських цінностей, що виявляє знання своєї культурної, історичної, національної спадщини та повагу до

її різноманіття, а також розвиток просвітницької роботи з молоддю, інноваційних освітніх та виховних технологій.

Мета статті – розкрити проблеми гармонізації життєвого простору молоді в умовах соціокультурного середовища закладу вищої освіти.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. У відповідності з необхідністю вирішення поставлених завдань у системі освіти та сфері молодіжної політики, у сучасних закладах вищої освіти зусилля мають бути спрямовані на створення умов, що сприяють як підвищенню якості професійної предметної підготовки здобувачів вищої освіти, так і їх особистісному, духовному, моральному, фізичному розвитку і гармонізації життєвого простору загалом.

Одним із найважливіших чинників, що впливають на створення таких умов, є освітнє середовище освітньої організації загалом та її складова – соціокультурне освітнє середовище закладу вищої освіти як простір особистісного становлення студентів.

У контексті компетентнісного підходу, що визначає сучасне уявлення результативно-цільової основи освітнього процесу та ролі розвитку особистісних якостей здобувачів вищої освіти при його реалізації, соціокультурне освітнє середовище закладу освіти має великий потенціал для формування універсальних компетенцій студентів, які задаються державними освітніми стандартами вищої освіти, зокрема як виховний аспект результату освіти.

З погляду на становлення молоді у системі освіти як безпосередньо чи опосередковано регульованому процесі впливу на неї, соціокультурне освітнє середовище закладу вищої освіти в узагальненому вигляді слід розуміти як систему, що цілеспрямовано впливає на особистість здобувача вищої освіти, яка створює умови для розвивального впливу на нього з метою формування та розвитку універсальних компетенцій.

Універсальні компетенції багато в чому формуються у навчальній діяльності, але велике значення для формування в соціокультурному освітньому середовищі закладу освіти має також позанавчальна діяльність, що позитивно впливає на загальний розвиток, виховання особистості, що орієнтується на базові цінності та традиції суспільства, розвиток його духовних та моральних якостей.

Для успішної реалізації цього потенціалу необхідна організація позанавчальної діяльності здобувачів вищої освіти як цілеспрямована, полісуб'єктна, поліморфна сукупність умов успішного формування

універсальних компетенцій у загальному контексті гармонізації життєвого простору.

Конкретно-наукова група умов, що використовується для обґрунтування процесуального аспекту досліджуваного об'єкта системи, з метою визначення сукупності таких можливостей (заходів впливу), які забезпечать його ефективне функціонування та розвиток, окреслюються організаційно-психологічні умови, тобто сукупність можливостей змісту, форм, методів цілісного освітнього процесу.

До основних організаційно-психологічних умов гармонізації життєвого простору молоді та формування універсальних компетенцій засобами позанавчальної діяльності слід віднести виявлення та визначення сукупності універсальних компетенцій здобувачів вищої освіти, формування яких необхідне при реалізації вимог державних стандартів вищої освіти та можливостей освітнього середовища конкретного закладу вищої освіти; визначення переваг здобувачів вищої освіти у виборі форм позанавчальної діяльності на основі їх ціннісних орієнтацій; визначення форм позанавчальної діяльності, які мають найбільший вплив на сукупність універсальних компетенцій, що формуються; наявність студентського самоврядування як специфічної форми позанавчальної діяльності; система професійної підготовки викладачів та фахівців-організаторів виховної роботи для реалізації позанавчальної діяльності в контексті компетентнісного підходу; умови освітнього середовища закладу вищої освіти, що дозволяють суб'єктам освітнього процесу використовувати ресурси закладу вищої освіти для гармонізації життєвого простору та формування універсальних компетенцій здобувачів вищої освіти, у т.ч. матеріально-технічні та організаційно-управлінські ресурси.

Досягнення поставленої мети щодо створення організаційно-психологічних умов гармонізації життєвого простору здобувачів вищої освіти передбачає розробку відповідної моделі. Така структурно-змістовна модель організації позанавчальної діяльності здобувачів вищої освіти, як одного з видів діяльності у соціокультурному освітньому середовищі закладу вищої освіти, запропонована до реалізації у Мелітопольському державному педагогічному університеті ім. Богдана Хмельницького.

Центром моделі є взаємодія здобувачів вищої освіти та викладачів (які зайняті не лише у навчальному процесі, а й у позанавчальній діяльності), фахівцем-організатором позанавчальної психологічної діяльності (куратором

групи, керівником підрозділу, відповідального за виховну роботу та молодіжну політику).

У позанавчальній діяльності, як і в освітньому процесі в цілому, ця взаємодія розглядається як суб'єкт-суб'єктна. За будь-якого розвитку взаємодії його суб'єкти, проявляючи різницю між собою з низки характеристик (досвід, статус в освітній організації, ставлення до освітнього процесу) впливають один на одного. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія здобувачів вищої освіти та викладачів (організаторів позанавчальної діяльності) залежить від організації їхньої спільної діяльності, у даному випадку – позанавчальної діяльності.

На цей вибір впливають, з одного боку, переваги та ціннісні орієнтації здобувачів вищої освіти, як відображення у їх свідомості цінностей, що визнані ними як стратегічні життєві цілі та загальні світоглядні орієнтири, такі як праця, здоровий спосіб життя, сім'я, права людини, соціальна відповідальність, любов до Батьківщини та ін.

Проявляючись у цілісності поведінки у різних сферах діяльності, ціннісні орієнтації визначають цілі та інтереси здобувачів вищої освіти, виявивши які можна вибрати форми позанавчальної діяльності, які будуть їм потрібні. Без урахування переваг здобувачів вищої освіти, запропоновані організаторами позанавчальної діяльності форми не будуть затребувані ними, що призведе до зниження їхньої залученості до позанавчальної діяльності.

З іншого боку, форми позанавчальної діяльності визначаються повнотою впливу формування сукупності універсальних компетенцій. Необхідність формування універсальних компетенцій визначає мотивацію здобувачів вищої освіти до здобуття освіти та до участі у позанавчальній діяльності.

При цьому суб'єкт-суб'єктна взаємодія здобувачів вищої освіти та викладачів, що дозволяє студентам проявити себе як індивідуальність, самодостатню особистість, і водночас – як частину колективу, спільноти, підвищує їх мотивацію та покращує умови гармонізації життєвого простору.

Велике значення для запропонованої моделі у закладі вищої освіти має розвинена система студентського самоврядування, як специфічна форма позанавчальної діяльності, здійснюваної через організацію роботи студентських рад, спілок, організацій, об'єднань, клубів.

Студентське самоврядування забезпечує залучення здобувачів вищої освіти до процесів управління діяльністю закладу вищої освіти (навчальної, наукової, позанавчальної), залучення здобувачів вищої освіти до процесу адаптації першокурсників до традицій, культурно-моральних цінностей та умов

соціокультурного освітнього середовища закладу вищої освіти, залучення здобувачів вищої освіти до впровадження нових форм контролю.

Адміністрація закладу вищої освіти, професорсько-викладацький склад повинні сприяти вдосконаленню механізмів активізації студентського самоврядування через розвиток з ним партнерських відносин, розвиток самостійності та ініціативності здобувачів вищої освіти, удосконалення форм та методів підготовки студентського активу, підтримку позитивних молодіжних субкультур, делегування здобувачам вищої освіти значимих та відповідальних повноважень в установі (в т.ч. у позанавчальній діяльності), розвиток дієвих форм взаємодії зі стейкхолдерами та організаціями, які здійснюють виробничу практику, а також прийом випускників на роботу.

У випадку, коли студентське самоврядування є школою студентського активу, наділяється справді значущими повноваженнями та відповідальністю за результати діяльності, воно позитивно впливає на їх залучення до позанавчальної діяльності, збільшує охоплення різними формами цієї діяльності.

Розвиненість у закладі вищої освіти органів студентського самоврядування, наявність великої кількості студентських об'єднань, колективів, клубів тощо, а також системи підготовки студентського активу (реалізація спеціальних лідерських програм, тренінгів на командування, соціальних проєктів тощо) природним чином покращує самоорганізацію здобувачів вищої освіти та сприяє гармонізації їх життєвого простору, що підвищує результативність позанавчальної діяльності у контексті формування їх універсальних компетенцій.

Важливою ланкою даної моделі є системна підготовка викладачів та фахівців-організаторів позанавчальної діяльності, яка виступає суттєвою умовою освітнього середовища закладу вищої освіти (проведення наукових конференцій, семінарів, реалізація програм курсів підвищення кваліфікації та ін.).

У вдосконаленні організації позанавчальної діяльності у закладах вищої освіти велику роль можуть відігравати організаційно-методичні об'єднання з акумуляції та поширення передового досвіду та інноваційних форм і методів роботи: координаційні наради щодо виховної діяльності та позанавчальної роботи, студентські центри та ін.

У Мелітопольському державному педагогічному університеті ім. Богдана Хмельницького питанням гармонізації життєвого простору молоді приділяють значну увагу. Цей напрямок діяльності у питаннях організації виховної роботи у закладі вищої освіти є пріоритетним. Зокрема, реалізується соціально-

психологічна програма гармонізації життєвого простору молоді з урахуванням попереднього досвіду закладу вищої освіти та вузів-партнерів, враховуються результати проведених психологічних та соціологічних досліджень різної спрямованості.

Пріоритетність цього напрямку роботи визначається тим, що саме від гармонізації життєвого простору молоді багато в чому залежить ефективність навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, їх позитивна мотивація до процесу навчання, своєчасність та успішність професійного самовизначення, що підтверджується дослідженнями змін емоційних та когнітивних характеристик особистості, наведених у наукових працях.

Слід зазначити, що, як правило, у значної частини здобувачів вищої освіти, особливо першокурсників (80-85%), у соціокультурному середовищі закладу вищої освіти виникають проблеми з адаптацією, що пов'язано з особистісними якостями самих студентів, відсутністю навичок до самостійної навчальної діяльності в умовах навчання у ЗВО, несформованістю професійного самовизначення, відсутністю в іногородніх студентів досвіду самостійного життєзабезпечення тощо.

Швидкість та ступінь адаптації до нових умов багато в чому впливають на успішність навчання, психологічний комфорт, задоволеність професійним вибором та на гармонізацію життєвого простору в цілому.

У рамках реалізації соціально-психологічної програми гармонізації життєвого простору молоді впроваджено адаптаційні тематичні модулі, які сприяли підвищенню ефективності та значному скороченню термінів адаптації студентів.

До реалізації даних модулів було залучено фахівців із соціально-виховної роботи та співробітників різних структурних підрозділів університету, а також організацій – соціальних партнерів університету.

Інформаційно-аналітичний модуль. У рамках цього модуля проводиться ознайомлення здобувачів вищої освіти з регламентом їх життєдіяльності у вузівському середовищі. Студенти знайомляться із системою інформування у закладі вищої освіти, з кадровим складом, зі співробітниками, які через специфіку своєї діяльності надаватимуть їм підтримку (куратори, психологи, фахівці з організації виховної роботи, старости груп).

Модуль «Академічна адаптація». У рамках цього модуля здійснюється знайомство здобувачів вищої освіти з організацією навчального процесу, електронними сервісами, технікою роботи з інформацією; здобувачі вищої освіти

набувають знання, уміння та навички публічного виступу, використання хмарних технологій у підготовці проєктів тощо.

Модуль «Соціально-психологічна адаптація». Необхідною умовою для швидкої адаптації першокурсника до ЗВО є його здатність до постійного та інтенсивного якісного вдосконалення, до оновлення та розвитку власних здібностей та якостей, що передбачає наявність умінь усвідомлювати власні емоційні та когнітивні ресурси. Завданням даного модуля є допомога здобувачам вищої освіти увійти до вузівського середовища з мінімальними втратами та швидко адаптуватися до його вимог.

Доцільним є проведення психологами, спільно з кураторами академічних груп, електронного тестування з використанням валідизованих методик комп'ютерного тестування з метою вивчення особистісних особливостей студентів для побудови їх професійної траєкторії (за методиками РСК та К. Леонгарда). У разі виявлення студентів, які належать до груп ризику, психологам слід проводити з ними індивідуальну роботу та забезпечити соціально-психологічний супровід. За результатами тестування також формується психологічний портрет студента із рекомендаційним блоком. За потреби, залежно від отриманих результатів, до програми вносяться зміни.

Модуль «Соціально-психологічна адаптація» передбачає організацію роботи із психологічного консультування студентів. Нагадаємо, що психологічне консультування, у зв'язку з різноманітними проблемами, вперше було використано компанією WesternElectric. Вже тоді було доведено ефективність психологічного консультування щодо підвищення продуктивності праці. Модель психологічного консультування, як відомо, узгоджується з вищим рівнем ієрархії потреб за А. Маслоу та потребами зростання за К. Алдерфером (самоактуалізації та самоповаги). Психологічне консультування, зазвичай, включає такі прийоми: поради, підбадьорювання, комунікації, звільнення від емоційної напруги, прояснення думок і переорієнтацію. Переваги психологічного консультування, у порівнянні з психотерапією, полягають у його доступності та простоті.

Модуль «Правові аспекти життєдіяльності та безпеки здобувачів вищої освіти». У рамках цього модуля студентів знайомлять із питаннями правового регулювання та основними локальними нормативними актами, що регулюють освітній та інші процеси в університеті (наприклад, Правилами внутрішнього розпорядку у ЗВО, Правилами внутрішнього розпорядку у гуртожитках та ін.); організують зустрічі з представниками правових структур міста, доводять інформацію про правову відповідальність та медичні наслідки вживання, зберігання та розповсюдження наркотичних засобів, проводять заходи щодо профілактики девіантних форм поведінки та заходи, спрямовані на формування

здорового способу життя, заняття з формування у студентів правової грамотності щодо відповідальності за порушення законодавства, а також стійкої життєвої позиції щодо корупції тощо; знайомлять з питаннями футуродизайну особистості. Як показала практика, заняття даного модулю краще проводити в інтерактивному форматі, який дозволяє студентам ставити запитання, висловлювати свою точку зору чи сумніви.

Модуль «Толерантність, громадянськість та соціальна відповідальність». Враховуючи, що кількість іноземних студентів постійно зростає та розширюється географія, необхідно приділяти належну увагу питанням міжнаціонального діалогу та толерантності. В рамках даного модуля проводяться заняття та організуються заходи, спрямовані на формування у студентів толерантного сприйняття культурних та соціальних відмінностей, навичок міжкультурних комунікацій, здатності до розуміння чужої культури та точок зору, визнання правомірності існування багатьох думок, уміння будувати діалогічні відносини та йти на розумний компроміс, відмови від етноцентризму та формування поваги до своєрідності іншомовної культури та ціннісної орієнтації іншомовного соціуму. Цей модуль передбачає залучення здобувачів вищої освіти до заходів, які сприяють створенню толерантного середовища, міжнаціональній співпраці (Форум іноземних студентів, фестиваль-конкурс «Танці народів світу», зустрічі з офіційними представниками різних культур тощо).

Не менше значення слід приділяти питанням цивільно-патріотичного виховання, залучати здобувачів вищої освіти до активного відвідування заходів та участі у фестивалях та конкурсах даної спрямованості.

Модуль «Корпоративний прорив». Основне завдання даного модуля – прищеплення здобувачам вищої освіти корпоративної культури ЗВО. З цією метою доцільним є знайомство із кодексом студента, з історією та традиціями університету, з історією та традиціями міста (відвідування музеїв, міські екскурсії). Досягненню поставлених цілей модуля сприяють корпоративні заходи «Посвята у студенти», «Свято першокурсника», «Студентський дебют» та ін.

Модуль «Суспільно-значуща діяльність». Завдання даного модуля – ознайомити студентів з усіма можливостями ЗВО, з діяльністю органів студентського самоврядування, виявлення найактивніших студентів та надання їм майданчиків для розвитку і проектної діяльності. З метою підвищення ефективності в реалізації програми гармонізації життєвого простору молоді доцільними є курси навчальні семінари, дискусійні майданчики, круглі столи та панельні дискусії, видання навчально-методичних посібників «Педагогічні аспекти виховної діяльності куратора», «Застосування тренінгових технологій у роботі куратора», «Норми ділового етикету», «Сценарії тренінгів», «Помічник у

проведенні тренінгів», «Усвідомлення успішності», психологічний практикум «Тайм-менеджмент або управління особистою ефективністю» та ін.

За підсумками реалізації програми (за модулями) слід проводити моніторинг та затверджувати план коригуючих заходів. Результати моніторингів показують, що цілеспрямована професійна дія на процес гармонізації життєвого простору молоді забезпечує підвищення ефективності навчання в університеті (надає значний вплив на збереження контингенту, якість успішності, на вибудовування траєкторії навчання), попереджає виникнення поведінкових розладів. Таким чином, представлений досвід роботи показав ефективність застосовуваних форм і методів роботи, що використовуються з метою гармонізації життєвого простору молоді в умовах сучасних соціогенних викликів. Ця діяльність є невід'ємною частиною освітнього процесу, вона ефективно проявила себе і в питаннях орієнтації та формування мотивації до успішного навчання, і в питаннях соціалізації, прояву активної просоціальної громадянської позиції молоді.

Література

1. Cooper M. The Fully Functioning Society: A Humanistic-Existential Vision of an Actualizing, Socially Just Future. *Journal of Humanistic Psychology*. 2016. № 6(56). P. 581–594. <https://doi.org/10.1177/0022167816659755>
2. Gold J. M. Spirituality and self-actualization: Considerations for 21st-century counselors. *Journal of Humanistic Counseling*. 2013. Vol. 52(1). P. 223–234. <https://doi.org/10.1002/j.2161-1939.2013.00044.x>
3. Ivtzan I., Connely R. Androgyny in the mirror of self-actualisation and spiritual health. *The Open Psychology Journal*. 2010. Vol. 2. P. 58–70. <https://doi.org/10.2174/1874350100902010058>
4. Ostopolets I., Mannapova K., Radjabova S. Psychological analysis of the phenomenon of individual's social activity in foreign theories and concepts. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки. Том 8. Випуск 2(11). 2023. 269-279. DOI 10.32755/sjeducation.2023.02.269

References

1. Cooper, M. (2016). The Fully Functioning Society: A Humanistic-Existential Vision of an Actualizing, Socially Just Future. *Journal of Humanistic Psychology*, 6(56), 581–594. <https://doi.org/10.1177/0022167816659755>
2. Gold, J. M. (2013). Spirituality and self-actualization: Considerations for 21st-century counselors. *Journal of Humanistic Counseling*, 52(1), 223–234. <https://doi.org/10.1002/j.2161-1939.2013.00044.x>

3. Ivztan, I., & Connely, R. (2010). Androgyny in the mirror of self-actualisation and spiritual health. *The Open Psychology Journal*, 2, 58–70. <https://doi.org/10.2174/1874350100902010058>

4. Ostopolets I., Mannapova K., & Radjabova S. (2023) Psychological analysis of the phenomenon of individual' social activity in foreign theories and concepts. *Scientific Bulletin of Sevvershchyna. Series: Education. Social and behavioral sciences*. Volume 8. Issue 2(11). 269-279. DOI 10.32755/sjeducation.2023.02.269

Falko N.M. PROBLEMS OF HARMONIZATION OF YOUTH'S LIVING SPACE IN THE CONDITIONS OF THE SOCIO-CULTURAL ENVIRONMENT OF A HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

The article reveals the problems of harmonizing the living space of young people in the socio-cultural environment of a higher education institution. The conditions for the development of the socio-cultural educational environment of higher education institutions are determined for solving the priority tasks of state youth policy in the context of the requirements for the need to harmonize the living space and form universal competencies in higher education applicants, in particular by means of extracurricular activities. It is shown that for the successful realization of this potential, it is necessary to organize the extracurricular activities of higher education applicants as a purposeful, multi-subject, polymorphic set of conditions for the successful formation of universal competencies in the general context of harmonizing the living space. The specific-scientific group of conditions used to substantiate the procedural aspect of the studied object of the system, in order to determine the set of such opportunities (measures of influence) that will ensure its effective functioning and development, organizational and psychological conditions are outlined, that is, the set of opportunities for the content, forms, and methods of a holistic educational process. A structural and substantive model of organizing students' extracurricular activities in the socio-cultural educational environment of higher education institutions and a socio-psychological program for harmonizing the living space of young people are proposed.

Key words: youth, harmonization of living space, socio-cultural educational environment, universal competencies, extracurricular activities.

Фалько Наталя Миколаївна – кандидат психологічних наук, доцент, ректор Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького, м. Запоріжжя.

Надходження статті: 08.12.2024

Прийняття статті до друку після рецензування: 26.12.2024

Оприлюднення статті: 28.12.2024